

Muuttuuko alueellinen lisensointi?

Jos julkisasiamiehen ehdotus toteutuu, oikeudenhaltijat eivät enää voisi sopeuttaa maksutelevisiopalveluista perittäviä hintoja sisämarkkinoilla, vaan hinnat harmonisoidaisiin EU:n alueella.

 Jalkapallo on Euroopan merkittävin urheilulaji. Liigoista suosituin on brittiläinen Valioliiga, jonka seuroilla on faneja maailmanlaajuisesti. Se kehittää liigoista myös suurimman liikevaihdon, josta valtaosan muodostaa TV-oikeuksien lisensointi. Liigan liiketoiminnasta vastaava The Football Association Premier League Ltd eli Valioliiga sai pelkästään Iso-Britannian kotimaisista esitysoikeuksista kausille 2011–2013 noin 1,78 miljardia puntaa.

Lisensoitavien oikeuksien optimaaliseksi hyödyntämiseksi televisiointioikeudet myydään yleisradioyhtiöille alueellisella yksin-

oikeudella. Sopimuksissa ostaja tyypillisesti sitoutuu salaamaan lähetyssignaalin sekä estämään lähetyksen näkymisen lähetyalueensa ulkopuolella, jotta muiden lisenssinsaajien alueellisia yksinoikeuksia ei loukattaisi.

Euroopan unionin tuomioistuimessa on käsiteltävänä ennakkoratkaisupyyntö, joka saattaa muuttaa immateriaalioikeuksien alueellisen lisensoinnin sisämarkkinoilla. Tapauksessa ovat vastakkain sisämarkkinoiden toteutuminen ja tekijänoikeuksien optimaalinen hyödyntäminen. Jos tuomioistuin päätyisi julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen kannalle,

olisi tekijänoikeuksien haltijoiden aikaisempaa vaikeampaa valvoa lisenssisopimuksiin sisältyviä alueellisia rajoituksia.

Lisensointikäytännön luonne puntarissa

Euroopan unionin tuomioistuimen julkisasiamies **Juliane Kokott** antoi 3.2.2011 ratkaisuehdotuksen asiassa (yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08), joka koskee sitä, loukkaako televisiointioikeuksien lisensointikäytäntö unionin perusvapauksia tai kilpailuoikeutta. Englannin High Courtin (Changery Division) tekemien

ennakkoratkaisupyyntöjen kohteena olevat tapaukset koskevat pyrkimystä kiertää televisioyhtiöiden alueellisia yksinoikeuksia.

Tapauksessa englantilainen pubinpitäjä oli näyttänyt ravintolassaan Valioliigan jalkapallo-otteluita ja käyttänyt lähetyksen näyttämiseen alun perin Kreikasta hankittua salauspurkukorttia. Englannissa Valioliigan oikeudet omistavan televisioyhtiön suostumuksella myytävät salauspurkukortit ovat Kreikasta hankittuja kalliimpia. Maahan onkin syntynyt liiketoimintaa, jossa kortteja tuodaan halvemmasta jäsenvaltiosta. Valioliiga nosti kanteen

ravintoloitsijaa vastaan.

Laajan ennakkoratkaisupyyntöä keskeisimmät kysymykset koskevat sitä, voiko oikeudenhaltija estää katselukorttien käytön ”lisenssialueen” ulkopuolella, ja voiko se valvoa näitä sopimuksiin perustuvia rajoituksia.

Valioliiga katsoo, että unionin oikeudessa kielletään dekooderikorttien käyttö niiden käyttöalueen ulkopuolella. Sen mukaan vastaanotettaessa signaali ja esitettäessä lähetyksiä TV:n välityksellä tapahtuu tekijänoikeuteen kuuluvaa kappaleen valmistamista, jonka se voi lisensoida.

Korttien maahantuojat katsovat, että korttien vapaa liikkuvuus on unionin oikeuden nojalla suojattu. Niiden mukaan myös tekijänoikeudellista kappaleiden valmistamista ei tapahdu ja vaikka tapahtuisi, tekijänoikeuden ydinsisältö ei edellytä sovellettavia rajoituksia palveluiden tarjoamisen vapauteen.

Taustalla Coditel-oppi

Coditel-opin mukaan tekijänoikeuden ydinsisältö on saada kohtuullista korvausta käytöstä, ja alueellinen lisensointi on sallittua tämän

turvaamiseksi. 1980-luvulla annetuissa tuomioissa oli kyse saksalaisen televisio-ohjelman lähettämisestä belgialaiseen kaapelitelevisioverkkoon ilman oikeudenhaltijoiden lupaa.

Yhteisöjen tuomioistuin tähdensi Coditel I -tapauksessa (C-62/79), että tekijänoikeuden haltijan mahdollisuus vaatia korvaus elokuvan jokaisesta esityskerrasta on osa tekijänoikeuden keskeistä tehtävää. Tuomioistuin totesi, että tämän hyödyntämiseksi tapahtuvaa alueellista jakamista – mahdollisesti jäsenvaltioiden rajojen kanssa yhtenevällä tavalla – ei periaatteessa voida moittia.

Sisämarkkinoiden rajoittaminen ei ole tarpeen

Julkisasiamies lähtee ratkaisuehdotuksessaan teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojaamisesta, muttei löydä välttämättömiä perusteita rajoittaa sisämarkkinoita näiden oikeuksien ydinsisällön toteutumiseksi.

Ehdotuksen mukaan tekijänoikeuden ydinsisältö tulee turvatuksi, koska oikeudenhaltija saa korvauksen jokaisesta käytöstä. Koska korvauksesta on sovittu, ja se on suoritettu yhdessä jäsenvaltiossa, julkisasiamies katsoo, ettei oikeudenhaltija voi enää yksinoikeuteen vedoten kieltää käyttöä toisessa jäsenvaltiossa. Toisessa jäsenvaltiossa oikeudenhaltijan luvalla myydyin kortin käytön kieltäminen merkitsisi EU-oikeuden vastaista hyötymistä sisämarkkinoiden rajoittamisesta. Näin ollen tapauksissa tulisi saada näyttää suojattuja jalkapallo-otteita ulkomaisilla katselukorteilla.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että oikeudenhaltijat eivät enää voi sopeuttaa maksutelevisiopalveluista perittäviä hintoja sisämark-

kinoilla, vaan hinnat harmonisoidaan EU:n alueella. Tämä saattaa olla hyvä uutinen rikkaiden jäsenvaltioiden kuluttajille, mutta huono uutinen köyhempien valtioiden asukkailla.

Luovaa tekijänoikeustulkintaa

Julkisasiamiehen lausunnossa on myös mielenkiintoinen tekijänoikeudellinen tulkinta: sekä otteluista television kuvaruudulle muodostuvat että salauksenpurkulaitteen puskurimuistiin hetkeksi muodostuvat lyhytaikaiset kopiot ovat tekijänoikeudellista kappaleenvalmistamista. Näistä kuvaruudulle tapahtuvalla kappaleenvalmistamisella on itsenäistä merkitystä, muistissa tapahtuvalla ei.

Julkisasiamiehen tulkinta kappaleenvalmistamisen oikeuden alasta poikkeaa tältä osin aikaisemmasta kansainvälisestä oikeuskäytännöstä, jossa on katsottu, että television kuvaruudulle muodostuvat kopiot eivät ole riittävän pysyviä, jotta niiden voisi katsoa täyttävän tekijänoikeudellisen kappaleen valmistamisen kriteerit.

Tämä johtaa julkisasiamiehen tekemään mielestäni ilmeisen väärän tulkinnan, että oikeus yleisölle välittämiseen satelliitin välityksellä kattaisi myös välittämiseen sisältyvän kappaleen valmistamisen. Muussa tapauksessa oikeudenhaltija voisi lisensioida ruudulla tapahtuvan kappaleen valmistamisen!

Lisenssisopimuksilla kilpailuoikeudellisia vaikutuksia

Unionin tuomioistuin noudattaa usein julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksia. Suomalaisesta esittelijä-instituutioista poiketen ratkaisueh-

dotus on julkinen, ja asiasta keskustellaan. Jos unionin tuomioistuin päätyy ehdotuksen mukaiseen ratkaisuun, se sitoo ratkaisua pyytäneitä tuomioistuimia. Lisäksi se muuttaa jäsenvaltioiden tuomioistuimia sitovan vaikutuksen kautta immateriaalioikeuksien alueellisen lisensoinnin sisämarkkinoilla. Oikeudenhaltijoiden haasteena onkin mieltää lisensointistrategiat uusiksi: miten tulot optimoidaan uudessa tilanteessa.

Julkisasiamiehen ehdotuksen sisältö kannattaa huomioda jo ennen EUT:n ratkaisua tehtävissä sopimuksissa ottamalla mukaan esimerkiksi tähän liittyvä neuvotteluehto.

Ratkaisun mahdollisia vaikutuksia ennakoimykseen julkisasiamiehen lyhyt kilpailuoikeudellinen arvio: ”kun ohjelmasisällön tarjoaja tekee useita yksinoikeuteen perustuvia lisenssisopimuksia siten, että jokainen lisenssi kattaa yhden tai useamman jäsenvaltion alueen ja sen perusteella lähetystoiminnan harjoittaja voi lähettää ohjelmasisältöä vain tuolla alueella (myös satelliitin välityksellä), ja jokaiseen lisenssiin on sisällytetty sopimusvelvoite, joka edellyttää, että lähetystoiminnan harjoittaja estää lisensoidun ohjelmasisällön vastaanottamisen mahdollistavien satelliittidekooderikorttiansa käytön lisenssialueen ulkopuolella, nämä lisenssisopimukset ovat omiaan estämään kilpailun tai rajoittamaan tai vääristämään sitä”. ■

Timo Enroth
Asianajotoimisto
Procopé & Hornborgin IPR-tiimi